

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Výzkumná zpráva A: Vyhodnocení výsledků dosažených obcemi spolupracujícími s MPSV u podpořených klientů v rámci projektu

Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend

Shrnutí základních údajů o projektu

Název projektu	Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend
Identifikační číslo projektu	CZ.03.2.63/0.0/0.0/15 017/0003539
Operační program:	OP Zaměstnanost Číslo výzvy: 017
Prioritní osa:	2 – Sociální začleňování a boj s chudobou
Specifický cíl:	1 – Zvýšit kvalitu a udržitelnost systému sociálních služeb, služeb pro rodiny a děti a dalších navazujících služeb podporujících sociální začleňování
Realizace:	2016 – 2022 (od r. 2019 rozšířeno a prodlouženo o podporu projektů výzvy č. 108 HF do r. 2022)

Evaluace systémového projektu

- Tato evaluační zpráva (výzkumná zpráva A) je tak druhou ze čtyř částí systémové evaluace, kdy:
 - **výzkumná zpráva A** pojednává o vyhodnocení výsledků dosažených obcemi spolupracujícími s MPSV u podpořených klientů v rámci projektu;
 - **výzkumná zpráva B** se zaměřuje na vyhodnocení podpory systémového projektu MPSV a formulace doporučení pro MPSV, příp. jiné státní orgány pro další poskytování podpory prostřednictvím systémových projektů;
 - **výzkumná zpráva C** se věnuje vyhodnocení dopadů, procesů a limitů místních systémů sociálního bydlení v obcích spolupracujících s MPSV i ve srovnávacím vzorku obcí a jejich následné komparaci;
 - a **výzkumná zpráva D** formuluje doporučení pro další implementaci státní politiky podpory a rozvoje sociálního bydlení.

Úvod

- **Pilotáž lokální koncepce sociálního bydlení** na úrovni čtrnácti obcí a dvou městských částí
- **Různorodé prostředí** pilotáže lokálních systémů v obcích (velikost, počet a struktura domácností v bytové nouzi, podoba lokálního systému SB...)
- Hlavním cílem předkládané evaluační zprávy bylo **vyhodnotit dopady sociálního bydlení a sociální práce na životní situaci jejich uživatelů**

Metodologie I.

- **Evaluace u uživatelů sociálního bydlení:**
 - Změny, ke kterým v domácnostech došlo po 12 měsících pobytu v sociálním bydlení
 - Vliv vybraných proměnných na změnu životní situace
- **Evaluace u uživatelů sociální práce a ne sociálního bydlení:**
 - Změny, ke kterým došlo po intervenci
 - Vliv intenzity sociální práce na změny, ke kterým došlo po intervenci

Metodologie II. – Vznik hypotéz

- **23 hypotéz** (tematických oblastí) vytvořených na základě studia **českých** (Ripka a kol., 2018) a **zahraničních** výstupů evaluací SB (Lanzeroti, 2004; Kling, 2008; Busch-Geertsema, 2013; Bassuk a kol., 2014; Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015; Johnson, Chamberlain, 2015; Gubits a kol., 2015; Bretherton, Pleace, 2015; Bernard, Yuncal, Panadero, 2016 a další)

Metodologie III. – Hodnocené oblasti

- Hodnocení změn v oblasti:
 - **Bytové** situace
 - **Zdravotní** situace
 - **Sociální** situace
 - **Ekonomické** situace
 - **Rodinné** situace
- Dopady sociálního bydlení na **děti** (u uživatelů sociálního bydlení)

Metodologie IV. - Sběr dat

- **Dotazníky v domácnostech uživatelů sociálního bydlení** (vyplnění po nastěhování a po 12 měsících lokálním evaluátorem ve spolupráci s domácností)
- **Dotazník o dětech uživatelů sociálního bydlení** (vyplnění po nastěhování a po 12 měsících lokálním evaluátorem ve spolupráci s domácností)
- **Tabulky monitoringu** (kvartální vyplnění sociálním pracovníkem)
- **Dotazník o uživatelích podpůrných nástrojů** (vyplnění před intervencí a po intervenci sociálním pracovníkem)

Metodologie V. – Třídění dat

- Vznik **10 optik nahlížení na data** – tvorba cílových skupin (asociační analýza, expertní posouzení)
 - Prioritní cílové skupiny sociálního bydlení (viz MPSV, 2015; Sokačová, 2019)
 - Počet předchozích stěhování
 - Předchozí místo pobytu
 - Délka bytové nouze
 - Cykličnost bezdomovectví
 - Intenzita sociální práce
 - Ekonomický status domácnosti
 - Příslušnost k jednotlivým obcím
 - Příslušnost k jednotlivým skupinám obcí
 - (Ne)výskyt prostupného sociálního bydlení

Metodologie VI. - Výpočet

- **Párové statistické testy** (znaménkový test, Mann-Whitneyho test, test dle Lundt)
 - Zejména: poměr mezi negativními a pozitivními nenulovými rozdíly
- **Lineární modelování**
 - Zjištění trendů v datech z Tabulek monitoringu

Metodologie VII. – Limity výzkumu

- Nenáhodný výběr respondentů
- Velikost výběrového souboru
- Nehomogenita výběrového souboru
- Charakter otázek
- Sociální desirabilita
- Zapojení různých lokálních evaluátorů pro sběr dat
- ...

I tak ale výzkum přináší v České republice unikátní data o dopadech sociálního bydlení!

DOPADY SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ NA UŽIVATELE SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Základní deskriptivní statistiky

- Dotazníky po nastěhování: 228
- Dotazníky po 12 měsících: 180
- **147 respondentů s párovatelnými daty**
 - Průměrný věk 40.7 let
 - 51 % základní vzdělání, 33 % středoškolské s výučním listem, 12 % středoškolské s maturitou...
 - 58.5 % svobodní, 30.6 % rozvedení, 10.2 % vdaní/ženatí...
 - Počet trvale hlášených členů domácnosti: průměrně 2.6
- Dotazník o dětech po nastěhování: 106
- Dotazník o dětech po 12 měsících: 69
- **59 dotazníků o dětech s párovatelnými daty**
 - Průměrný věk 7 let – 32 dívek, 27 chlapců

Základní deskriptivní statistiky

cílová skupina	počet - po nastěhování	počet - po 12 měsících	současně v obou sběrech
rodiny - ohrožené s dětmi	34	25	25
rodiny - návrat dítěte z náhradní rodinné péče	8	7	7
oběti domácího násilí	10	6	6
lidé opouštějící instituce	6	5	5
lidé opouštějící náhradní rodinnou péči	6	3	3
lidé přežívající venku, v ubytovnách nebo sociálních službách	76	44	44
lidé se zdravotním postižením	31	23	23
ekonomicky neaktivní senioři bez majetku	5	4	4
samoživitelky	59	37	37
lidé čelící diskriminaci na trhu s bydlením	32	20	20

Základní deskriptivní statistiky

obec	po nastěhování	po 12 měsících	současně v obou sběrech
Brno	43	37	17
Chomutov	16	9	9
Jindřichův Hradec	14	10	10
Kadaň	9	9	9
Křižánky	5	5	5
Most	15	11	10
Ostrava	26	20	20
Otrokovice	28	26	26
Pardubice	10	12	5
Plzeň	23	18	18
Praha 7	9	10	5
Praha 14	11	5	5
Štětí	8	5	5
Velké Hamry	6	1	1
Veselíčko	4	2	2
Vír	1	0	0

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Změny bytové situace: Udržení si bydlení

- 543 zabydlených domácností / 175 domácností, u nichž máme data
- Z hodnocených **175 domácností** si bydlení udrželo **97 % domácností**
- Z hlediska nízké návratnosti dotazníků o uživatelích sociálního bydlení tedy nelze z těchto dat hypotézu o tom, kolik procent uživatelů si udrží po 12 měsících bydlení spolehlivě zodpovědět → výzkumná zpráva C

Změny bytové situace: Jistota bydlení

- Pocit jistoty bydlení (ve smyslu vnímané možnosti domácnosti zůstat ve stávajícím bydlení) **vzrostl o 17 procentních bodů**
 - U některých cílových skupin přitom došlo **až ke dvojnásobnému zvýšení jistoty bydlení**; jako např. u těch, kteří se stěhovali v posledních pěti letech pětkrát a vícekrát nebo u osob, které čelí diskriminaci na trhu s bydlením.
-
- *p. b. = procentní body; Pojem procento je všeobecně známý (jedná se o setinu celku). Pojem procentní bod se používá k vyjádření změny veličiny, která má jako míru právě procento. Když např. nezaměstnanost vzroste z 10 % na 12 %, je nesprávné uvádět závěr, že nezaměstnanost vzrostla o 2 %. Je zde nutno uvést, že nezaměstnanost vzrostla o 2 procentní body (p. b.).

Změny bytové situace: Spokojenost s bydlením

- Nárůst spokojenosti s **bytem** u celkového datového souboru se objevil u **více než 50 %** dotazovaných
- Nárůst spokojenosti s **domem, sousedy a lokalitou** se objevil u více než **třetiny** dotazovaných

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Změny bytové situace: Problémy spojené s nekvalitním bydlením

- **Snížení výskytu problémů spojených s nekvalitním bydlením o 23 p. b. oproti předchozímu bydlení**
- **U specifických cílových skupin jako např. u osob se čtyřmi a více epizodami bezdomovectví činil tento nárůst dokonce 47 p. b.**

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Změny bytové situace: Spokojenost se sousedstvím

- Zvýšení **pocitu bezpečí** v okolí bydliště po setmění (**o 15 p. b.**)
- Snížení **zkušenosti s užíváním drog** (**o 16 p. b.**) v místě bydliště a s **vloupáním** (**o 7 p. b.**)
- **Spokojenost se sousedstvím rostla více u specifických cílových skupin** jako byly např. lidé, kteří přišli do sociálního bydlení z ubytoven nebo měli zkušenosti s více epizodami bezdomovectví.

Změny bytové situace: Závěr

- **Můžeme konstatovat, že se projevil významný pozitivní vliv poskytnutí sociálního bydlení ve všech oblastech změn bytové situace jeho uživatelů!**

Změny zdravotní situace

- Zlepšení zdravotního stavu se potvrdilo jen u specifických cílových skupin (fyzické zdraví: lidé z azylových domů; psychické zdraví: např. lidé z azylových domů a ubytoven; u obou: lidé, co byli bez domova pět a více let)
- Poklesy v oblasti **využívání zdravotnických služeb (pohotovosti, hospitalizace, výjezdy sanitek)** nastaly u cílové skupiny osob přežívajících venku, v ubytovnách nebo sociálních službách, osob se zdravotním postižením, osob z ubytoven a osob, které byly bez domova dlouhodobě a/nebo cyklicky.

Změny sociální situace: Využívání sociálních služeb

- **Snížení** využívání odborné pomoci v oblasti sociální práce a sociálních služeb v činnostech, jako jsou:
 - **jednání s úřady (pokles o 12 p. b.)**
 - **vyřizování sociálních dávek (pokles o 14 p. b.)**
 - **pomoc při řešení bytové situace (pokles o 27 p. b.)**
- **Zvýšení** využívání odborné pomoci v oblasti sociální práce a sociálních služeb **v oblasti řešení dluhové problematiky (o 7 p. b.)**

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Změny sociální situace: Využívání sociálních služeb II.

- **Sociální bydlení má tedy významný vliv na osamostatnění se od odborné pomoci v oblasti sociální práce a sociálních služeb v rámci strategií řešení nepříznivých životních situací.**
- **Pokles využívání sociální práce v čase → Je zjevné, že poskytnutí sociálního bydlení vede v čase k celkovému snížení potřeby sociální práce, což může vyústit v silné ekonomické dopady sociálního bydlení v podobě úspory za poskytování sociální práce.**

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Změny sociální situace: Vztahy se sousedy

- **Snížení špatných vztahů se sousedy o 16 p. b.**
- Existovaly přitom cílové skupiny, u nichž došlo k **obzvláště významnému snížení špatných sousedských vztahů** jako např. u osob z prostředí, která mohou svou povahou (zejména socio-prostorovým uspořádáním) ovlivňovat kvalitu vztahů se sousedy jako např. **ubytovny** nebo **azylové domy**.

Změny ekonomické situace

- **Příjem domácností** v posledním měsíci se po roce v sociálním bydlení **zvýšil ve svém mediánu o 3413 Kč.**
 - U osob, jejichž náklady na bydlení činily více než 40 % příjmů narostl medián příjmů dokonce o 4700 Kč
- **Snížení počtu dní bez peněz o dva dny**
 - U některých cílových skupin (osoby přežívající venku, v ubytovnách nebo sociálních službách) byl tento pokles dokonce výraznější a činil **čtyři dny**
- Nedošlo ke změně ve výkonu placené práce (individuální důvody: mateřská nebo rodičovská dovolená, zdravotní překážky...)

Změny ekonomické situace: Závěr

- **Sociální bydlení má významný vliv na změny v ekonomické situaci domácnosti a to zejména v oblasti výše příjmů domácnosti a souvisejícím snížením počtu dní bez peněz!**

Změny rodinné situace

- **Počet domácností, které měly aspoň jedno nezletilé dítě mimo domácnost klesl po dvanácti měsících v sociálním bydlení o 5 p. b.**
 - **U některých cílových skupin** bylo toto snížení přitom obzvláště výrazné jako např. u osob přežívajících venku, v ubytovnách nebo sociálních službách, kde došlo ke snížení podílu rodin, které mají alespoň jedno nezletilé dítě žijící mimo domácnost **o 11 p. b.**
- **Návrat dětí do rodin je dlouhodobým trendem: návrat průměrně 7 dětí do rodin ročně!**

Změny rodinné situace: Závěr

- **Sociální bydlení tedy významně ovlivňuje rodinnou situaci svých uživatelů a díky stabilizaci bytové situace přispívá k návratu dětí do rodin!**

Změny životní situace u dětí

- Nejvýznamnějšími změny:
 - **zlepšení podpůrné sociální sítě** u dětí, které se projevilo nárůstem počtu návštěv kamarádů v domácnosti o 15 p. b.
 - **pokles špatného soustředění** při učení o 16 p. b.
 - **navýšení empatického chování** u dětí o 14 p. b.

DOPADY SOCIÁLNÍ PRÁCE NA UŽIVATELE SOCIÁLNÍ PRÁCE A NE SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Základní deskriptivní údaje

Charakteristika	Zastoupení
Celkem	204
Pohlaví	Ženy: 126 (61.8 %), muži: 78 (38.2 %)
Věk	Průměr: 45.1, min: 19, max.: 84
Počet nezletilých dětí v péči	Průměr: 1, max.: 7
Počet hodin intervence po 3 měsících	Průměr: 7.9, max.: 50
Celkový počet hodin intervence	Průměr: 11.1, max.: 150

Nejvýznamnější změny

- **Pokles uživatelů žijících na ulici** nebo přespávajících v noclehárnách o 5 p. b.
- **Zlepšení finanční situace**, kdy se medián měsíčního příjmu zvýšil o 1 200 Kč
- **Nárůst počtu zaměstnaných** o 8 p. b.
- **Zvýšení využívání zdravotnických služeb** a to o 4 p. b.
- **Zvýšení počtu uživatelů** (o 5 p. b.), **kterí mohou pohovořit o svých intimních a soukromých problémech** se třemi a více osobami
- **Zlepšení vztahů s příbuznými** o 8 p. b.

Dopady sociální práce: Závěr

- **Prokázalo se, že navýšení kapacit sociálních pracovníků, kteří poskytují pomoc lidem ohroženým ztrátou bydlení nebo bez bydlení, má rovněž významné dopady na jejich životní situaci, ačkoliv jim z nějakých důvodů nebyl přímo poskytnut sociální byt.**
 - V tomto kontextu je možné konstatovat, že čím vyšší intenzita sociální práce byla uživatelům poskytnuta, tím větší změny v jejich životní situaci nastaly ve specifických oblastech.

Děkuji za
pozornost!

KONTAKTY

Za výzkumný tým:

Mgr. et Mgr. Kateřina Glumbíková, Ph.D.

e-mail: katerina.glumbikova@osu.cz